

הלכות נטילת ידים סימן קנח

ו (יד) (כו) השוטה אין צריך לטל אפלו ידו אחת (ועין לקמן סימן קע): ז' נטל ידיו לדרך שטבולו במשקה ואחר-כך רוצה לאכל לחם, (כח) יש מי שנוהג מידבריו שאין אותה נטילה עולה לו, ואין צריך לומר אם נטל ידיו (כט) שלא לאכל ואחר-כך נמלך ואכל. הגה (ל) *ואם (לא) לא הסיח דעתו, *יטל (לב) בלא ברכה (ד"ע). (לג) אם נגע באכילתו במקומות המטנפות בגופו, יחזור ויטל ידיו. תשובת רשב"א סימן קצב וקצג, ועין לקמן סימן קסד (כפול לקמן, ושם נתבאר דצריך גם-כן לחזור ולברך): ח' מי שהיה (לד) במדבר או במקום סכנה (לה) ואין לו מים, (לו) פטור (טו) מנטילת ידים: ט צריך לזהר בנטילת ידים, שכל המזלזל (טז) בנטילת ידים יחביב נדוי *ובא לידי עניות וינעק מן העולם: י' *אף-על-פי (לז) ששעורם ברביעית (פרוש, רביעית הלג דהינו שעור ביצה וחצי) יוסיף לטל בשפע, דאמר רב חסדא: אנא משאי מלא חפני מלא, ויהבו לי (לה) מלא חפני (יז) טיבותא: יא' *מברך קדם נטילה, שכל המצות מברך עליהם

באר היטב

של עצמו. וט"ו חולק וכתב דאף מצד הלוחית עצמו צריך נטי, והינו מצד המים או שאר משקה מהנך ז' שעל הפרות, אבל הלוחית מצד מהל שלהם לא מהני דהא לא מו' משקים הם. ועפ"ז נ"ל גם בחשים מבשלים מני דונקא מגובים מן המים שנתבשלו בחוקה, אבל גבי צליה נ"ל דאפלו הודח הבשר במים קדם הצליה מ"מ בשעת הצליה נתבשש אותו להלוחית ומן הבשר יוצא מהל והוא מלוחית הבשר, שאינו נקרא משקה. וכתב עוד: נ"ל דבשמשלים מיני עסה במים אף שיש רטב שם לא צריך נטילה להעסה, וזה דומה למ"ש ביו' בלשמות א"צ נטילה משום דלא עבד דנגע במשקין הכוס וכו', ה"נ בזה לא עבד לגע בעסה ההיא ביד אלא אוכל בכף מתוך הקערה, אבל אם הוא עסה בטגון נ"ל שיש לחלק באם הוא מטגן במקאה צריך נטילה, דמקאה בכלל חלב והוא מו' משקין, אבל מטגן בשמן אנו או של בשר א"צ נטילה

באר הגולה

* **ואם לא הסיח דעתו וכו'.** ואם שהה כמה שעות עד שאכל פת, מוכח לקמן בסימן קסד סעיף א ובהג"ה דצריך מדינא לטל ידיו שנית ונמליא צריך לברך גם-כ"ן אף שיודע שלא הסיח דעתו מעת הנטילה, כיון שלא התנה בעת הנטילה שיהיה הנטילה זו עולה לו אף לאחר מכן, ואף דשם לא מוכח רק שאין הנטילה עולה לו לכל היום, מסתברא דהוא הדין לזמן מרובה אין עולה לו: * **יטל בלא ברכה.** עין לקמן בסימן קנט סעיף י במשנה ברורה, דחשאיין לו מים יש לסמוך על נטילה הראשונה: * **מברך קדם הנטילה וכו'.** הנה מלשון השלחן-ערוך משמע דמי שרוצה לברך

משינה ברורה
כתב בדרך-החיים: האוכל לעקר'ה למתק השתיה וטובל הלעק'ה ביי' שרף, לא הוי דבר שטבולו במשקה, משום דרוצה הוא מהתבואה והוי מ"פירות⁴⁰, ואף אם היי' שרף מזוג הוא במים, מכל מקום מועט הוא ואין צריך נטילה⁴¹, עד כאן לשונו. משמע מזה דאם המים הוא רב [לפי הגר"א⁴²] הוי בכלל משקה. (ואם [ואפלו]⁴³) הלעק'ה הוא פחות מכוונת גם-כן אין להקל⁴², וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה סעיף-קטן כ: **ו (כו) השוטה וכו'.** דלא עבד דנגע בידו במשקין שבתוך הפלי, לכן לא תקנו

נטילה לזה. (לג) ולכן אף אם ארע שנטל המשקין בידו, כגון ששכב בידו מן הנגר ושתה, גם-כן אין צריך נטילה, דלא תקנו נטילה לשתיה [מ"א]: **ז (כח) יש מי וכו'.** הינו (לד) לדעת מקצת הפוסקים שזכרתי לעיל באות כ שסבירא להו דאין חיוב נטילה לטבולו במשקה בזמן הגזה, ולכן אינו יוצא בנטילה זו לאכילת פת, דלא נטל לשם נטילה המהצ'ה⁴⁴: **(כט) שלא לאכל.** כגון שהיו ידיו מלכלכות ונטלן, ולא היה בדעתו לאכל אז, ונמלך לאכל ולא הסיח דעתו בינתים, בזה פל-שפן דאין נטילה ראשונה עולה לו, דלא היתה לשם קדשה כלל: **(ל) ואם וכו'.** קאי על כל הסעיף: **(לא) לא הסיח דעתו.** דאם הסיח דעתו משמירתן, כללי עלמא צריך לטל שנית ובברכה, דאז אין נטילה ראשונה עולה לו כלל: **(לב) בלא ברכה.** דכמה פוסקים סבירא להו דבנטילת ידים לחלין, אף אם לא כון לשם נטילה יצא, אם לא הסיח דעתו מעת שנטל ידיו, ומבאר דבריהם בבית-יוסף סימן קנט ובשלחן-ערוך שם סעיף יג, עין שם, ואם-כן יטל בלא ברכה, שמה יצא בנטילה הראשונה⁴⁴, ועל נטילה ראשונה לא שיק לברך (לס) אף דנמלך לאכל סמוך ממש להנטילה, כיון שלא היתה לשם נטילה [אחרונים]: **(לג) אם נגע וכו'.** הינו (לז) אף בדרך שטבולו במשקה [משה-יהודה, וכן משמע בבאר הגר"א, עין שם]: **ח (לד) במדבר.** הוא גם-כן השעם (לז) מפני הסכנה אם ילך ויחפש אחר מים⁴⁵, ונקט מדבר בפני עצמו, לאשמועינן דסתם מדבר לעולם מקום סכנה הוא: **(לה) ואין לו מים.** ואף קשיודע ש"אם יחזו אחריהם מיל (לח) ושיג שם מים, גם-כן אין מחייב: **(לו) פטור מנטילת ידים.** מכל מקום, במפה (לט) צריך לברך ידיו: **(לז) בלעקן.** סימן קסג: **י (לז) ששעורם ברביעית.** הינו רביעית אחת לשתי ידיו⁴⁷, וליקמן בסימן קסב קטב סעיף ד העפתתי דברי האחרונים שכתבו דלא יפחת ברביעית לכל יד ונד⁴⁸, דבוטל בפחות צריך לזהר בהרבה דברים, ואין הכל בקיאיין בהם: **(לה) מלא חפני טיבותא.**

שער הציזין

תרגום: 1 עונה. 2 חזק הי"ש.

(לג) והנה מה"ש שכתב דאם חולק דבש בידיו צריך נטילה משמע לכוונה דפליגי על זה, וכן כתב הפרי-מגדים, ע"ש, אף לא רצינו להחמיר כל-כך לענין דבר שטבולו במשקה, ובפרט שמהגר"ו [ומלבושי-שרד משמע גם-כן קצת הכין משמע שגם הש"ו מודה לזה, ע"ש. והנה מהגר"ו משמע דהאכל דבש שהוא עב קצת באצבעו יש להחמיר להצריך נטילה, אבל מהפרי-מגדים משמע דלהפגן אבריהם יש להקל בזה: **(לד) ועין בבאר הגר"א** שהקשה דאמאי לא זכר המחבר דישל בזה בלא ברכה, אחרי שהוא בעצמו דעתו כסעיף ד דצריך לטל מדינת לדרך שטבולו במשקה, ואף דשם חשש לדעת החוספות ופסק דישל בלי ברכה, אם-כן הכי נמי על-כ"פ-פנים היה לו לפסק דישל בלי ברכה. ובאמת מצדו הש"ו דגם דעת המחבר כן הוא רק לחש לדעת זו ולא לענין ברכה, והוכיח דגם בלא כון כלל לנטילה, פסק בסימן קנט סעיף י דרק לכתחלה צריך לחש לדעת המחמירים, ע"ש [וגם בבית-יוסף בסימן זה סה על דין זה בצריך עיון]: **(לז) הינו אף דקומא לן דיכול לברך אף אחר הלעקן בסימני יא: (לז) אף דבזה הנוהג בנטילת ידים, דאפלו בפעם הראשון פסק המחבר בסימני ד דאין צריך לברך. ומה דנפס' ותיבתו ש"ב"א וכפול לקמן' אין מדקדק, והוא מאינה מצדן: (לח) מגן-אברהם (והגר"א: (לח) כן כתב ר' יהונתן בעריבין פ"ק קמ"א: (לט) אחרונים:**

(א) כן נדפס בהוצאה שניה (ועין בשו"ת-הלכות סק"א), בה נטה המשנה-ברורה (בערותו לסימני קטן כ) לדעת רמב"ם דגם בפחות מכוית בעי נטילה לדבר שטבולו במשקה. (והיינו על-פי הרוב, שכוונתו גם לאכילת הלעק'ך (כבסימן ריב בסימני קטן ה); אך כשכוונתו רק למתק, הוי הלעק'ך טפל, ודינו כבסימני קטן י).

הלכות נטילת ידים סימן קנח

ביאורים ומוספים

להחמיר כדעת הרשב"א שצריך כונת נותן או נוטל קודם שיצאו מים מן הכלי.

[משנב ס"ק לב]

יטל בלא כרקה, שְמָא יצא בנטילה הראשונה⁴⁴.

44) והנהגה היותר טובה, כתב בביה"ל לקמן (סי' קנט סי"ג ד"ה ולכתחילה, וסי' תעה ס"א ד"ה יטל) שיטמא את ידיו כדי שיתחייב בנטילה שניה בודאי, ויוכל לברך.

והטעם שאין בהנהגה זו משום גורם ברכה שאינה צריכה, ראה מה שכתבנו לקמן סי' קנט שם.

[משנב ס"ק לד]

הטעם מפני הספקה אם ילך ויתפש אחר מים⁴⁵.

45) אף שפשוט שאין צריך לסכן את עצמו מחמת מצות נטילת ידים, ההידוש כאן הוא כמו שכתב השו"ע הרב (סי"ד) שבמקום סכנה לא גזרו כלל על נטילת ידים, ולכן אף על פי שלא יסתכן בכך שלא יאכל עד שיביאו לו מים, או שיכול לאכול דברים אחרים שאינם צריכים נטילת ידים, מ"מ אינו צריך להימנע מלאכול פת בלא נטילה.

[משנב ס"ק לו]

מקל מקום, בְמִפְּהָ צָרִיךְ לְכַרְךָ יְדֵי⁴⁶.

46) ואם בא לאכול רק ביד אחת, כתב לקמן (סי' קסג ס"ק ה) שנחלקו בזה השו"ע והרמ"א (שם ס"א), ולדעת השו"ע אף בבא לאכול ביד אחת צריך לברוך את שתי ידיו שמא יגע בחברתה. ולדעת הרמ"א יש להקל.

[משנב ס"ק לז]

הֵינִי רְבִיעִית אַחַת לְשֵׁפִי יְדֵי⁴⁷ וכו', דְּלֹא יִפְחַת מְרִבְעִית לְכָל יָד יְדֵי⁴⁸.

47) שיעור רביעית הוא, לשיטת החזו"א 150 מ"ל (קונטרס שיעורי המצוות הנדפס בסוף שיעורין של תורה, אות יח) ולשיטת הגר"ח נאה 86.4 מ"ל (קונטרס השיעורים, אות ז).

48) והיום שנוהגים כולם ליטול את כל היד וכדעה הראשונה המובאת בשו"ע לקמן (סי' קסא ס"ד). כתב בביה"ל שם (ד"ה וראוי לנהוג) שלא יצמצם במי הנטילה אלא יטול בשפע, כדי שלא ישאר חלק מהיד בלי נטילה, והוסיף שצריך להשגיח הרבה על זה.

[משנב ס"ק ט]

לא הוי דבר שטבולו במשקה, משום דזעה הוא מהתבואה וְהָיָה מִי פְרוּתוֹ⁴⁰ וכו', מקל מקום מועט הוא וְאֵין צָרִיךְ נְטִילָה⁴¹ וכו', פְּחוּת מְצִיַת גַּם-כֵּן אֵין לְהִקְלֵל⁴².

40) והביא החזו"א (או"ח סי' כה ס"ק טו), שדעת הגר"א שיי"ש חשוב משקה (וכן הובא במעשה רב אות פא), וביאר החזו"א (שם סי' קנו השמטות לסי' קנח), שכיון שבתחילה יוצא היי"ש מחמת תערובת המים, לכך אף על פי שבסוף תהליך הייצור מופרשים המים ונשאר רק מיץ הפרי, מ"מ דינו כמים (וראה מה שהבאנו לעיל ס"ק כד בשם החזו"א בדעת הגר"א לענין ההבדל בין מוהל היוצא מהצלי לרוטב הפירות).

ובהגהות אהלי חיים (על הכתר ראש של הגר"ח מוולאז'ין, מודפס בסוף סידור אשי ישראל אות מה) כתב שהגר"א אמר, שטעמו הוא מהמשנה במכשירין (פ"ב) שזיעה מחמת מים דינה כמים.

41) והחזו"א (שם) כתב, שדעת הרמב"ם שכל מי פירות שנפל לתוכם כל שהוא מים דינן כמים, ולכן יי"ש המזוג במים דינו כמים.

42) לעיל (ס"ק ב) כתב שבדבר שטיבולו במשקה אין להצריך נטילה בפחות מכזית. אך נדפס שם הגה"ה שהוסיף עוד בחייו, שכיון שמהטור משמע לא כך, הוא מבטל דעתו מפני דעת הטור, ויש ליטול אף על פחות מכזית. ומה שכתוב כאן זה לאחר שחזר בו.

[משנב ס"ק כח]

אֵינוֹ יוֹצֵא בְּנְטִילָה זֶה לְאַכִּילַת פֶּת, דְּלֹא נִטַּל לְשֵׁם נְטִילָה הַמְחַכֶּת⁴³.

43) והקשה החזו"א (או"ח סי' כה ס"ק טו) מדוע אין הנטילה עולה לו, הרי עיקר חובת הנטילה היא כדי לטהר ידיו שלא יפסלו את הפת, וכל שנטלן כדי שלא יטמאו את המשקה הרי כונתו לטהר ידיו, ואם כן אף אם צריך כוונה לנטילת ידים לחולין, מסתבר שכוונה לטהר ידיו שלא יטמאו את המשקים מספיקה לכך. ואף שאינו מחויב עכשיו בנטילה, מ"מ למה שלא יועיל, וכשם שמובא בשו"ע לקמן (סי' קסד ס"א) שהגוטל ידיו שחרית ומתנה עליהן עולה לו הנטילה [אף שלא נטל ידיו מחמת חובת נטילה על הפת].

ואם קודם שניגב ידיו נמלך בדעתו שתעלה נטילתו לשם פת, כתב החזו"א (שם סי' כד ס"ק ל ד"ה שפך) לענין מי ששפך חבירו מים על ידיו, וחשב לסמוך על זה לשם אכילת פת, שמעיקר הדין ידיו טהורות שכל זמן שהן לחות יכול להחזיקן. אך כתב שמי"מ ראוי

המשך מעמוד קודם

39) וכן לענין הלוקח מים בידי מן הנהר ושותה, כתב להלן (סי' כז) ולעיל (סי' יב) שאין צריך נטילה, שלא תינקו נטילת ידים לשתיית משקין כיון שבדרך כלל שותים בכלי ואז אין רגילות לזעת בידו במשקין שבכלי, ולכן אף אם אירע שנטל משקין בידו ושותה אין צריך נטילה.

ובדבר שהדרך לאוכלו בכלי אלא שרגילים להיעזר בעת האכילה גם בידיים, כגון האוכל בשר עוף עם עצמות שמשמש בידי להפריד את העצמות, נהג החזו"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' ריט) ליטול ידיו.

[משנב ס' כה]

רוֹצֵה לזַמַּר, שְׁנַתְנַבְּבוּ מִרְטָב שְׁעָלֵיהֶם³⁸.

38) ולגב לכתחילה את הפרי במגבת או בידו סמוך לאכילה כדי להיפטר מהנטילה, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"י סי' טו) שפשוט שמותר, שכיון שלא גזרו אם נתגב המשקה מעל הפרי, אם כן מותר גם לנגבו לכתחילה.

[משנב ס"ק ט]

בְּדֶרֶךְ מְקָרָה בְּתוֹךְ הַכֶּף³⁹.

הלכות נטילת ידים סימן קנח קנט

באר הגולה מח

ק תוספות בבבכות
יא ובקטנים ז'
הראש שם ר רבנו
זחח ש סוטה ד'
יחח מרדכי פקח ח
הבכות א בתיאוסף

(לט) עובר לצשיתן. וְנָהָגוּ שְׂאֵל לְכַרְךָ עַד אַחַר נְטִילַת מַשׁוּם (מ) דַּפְעָמִים שְׁאִין יָדָיו נְקִיּוֹת, וּמִפְנֵי כֵךְ מְכַרְכֵּין עֲלֵיהֶם אַחַר וְשִׁפְשֵׁף יָדָיו שֶׁכֶּבֶר יָדָיו נְקִיּוֹת, קִדְּם שְׂוִיטֵל עֲלֵיהֶם (מא) מִיָּם שְׁנַיִם: הֵגַה גַּם יְכוּל לְכַרְךָ עֲלֵיהֶם קִדְּם נְגוּב, (מב) שֶׁגַם הַנְּגוּב מִן הַמְצֻנָּה, (מג) וּמִקְרֵי עוֹבֵר לַעֲשִׂיתָן (הגהות אשיר"י פ"ק). וְאִם שָׁכַח לְכַרְךָ עַד אַחַר נְגוּב, (מד) *מְכַרְךָ (יט) אַחֲרֵיכֶם: י"ב שְׁוִינְגָבִים הַיָּטִב קִדְּם שִׁיבְצַע, שֶׁהָאוֹכֵל בְּלִי נְגוּב יָדָיו *כְּאֵלוֹ אוֹכֵל (מה) לְחֵם טָמֵא: י"ג הַמְטַבֵּיל יָדָיו, יְכוּל לְאַכֵּל (מו) בְּלֵא (יט) נְגוּב, *וְהוּא הַדִּין לְנוֹטֵל יָדָיו בְּכַתְּ אַחַת וְשׁוֹפֵף עֲלֵיהֶם (כ) רְבִיעִית מִיָּם בְּכַתְּ אַחַת, אוֹ שְׁנֵטֵל יָדוֹ אַחַת וְשִׁפְף עֲלֶיהָ רְבִיעִית וְכֵן שִׁפְף עַל חֲבֵרָתָהּ:

קנט באיזה כלי נוטלין הידים, וכיצד יבואו המים לידי, ובו כ' סעיפים:

א אין נוטלים לידיים אלא (א) בקלי. (ב) יוכל הכלים כשרים, (ג) אפלו כלי

א חלוץ ק"ו ב פקח
קמא דפסתי ידים

באר היטב

(יט) נגוב. משום שהמים שעל ידו לא נטמאו: (כ) רביעית. רש"ל ויב"ח וט"ו כתבו דרוקא בטבילה איצ נגוב אבל בנטילה אפלו ברביעית לא מהני מידי, ועין בשכנח"ג. לא יגב ידיו בחלוקו, שקשה לשכחה, תשפ"ז, מ"א:

(יח) אח"כ. אבל לא אחר ברכת המוציא, רש"ל מ"א, ע"ש, וט"ו כתב דאפלו אחר הנגוב לא יכרך, ע"ש, ובהלק"ט ח"א סי' מו נראה דס"ל דאחר ברכת המוציא יוכל לכרך ענט"י, ע"ש, ועין מטה"י יוסף ח"ב סי' יח ס"ק לו:

באר הגולה

קדם הנטילה, אם ידיו נקיות יוכל לכרך⁶⁴, וכן כתב בבית"יוסף, ודלא כדמשמע מלשון הטור דאין לשנות. והפרי"מגדים כתב, דקדם הנטילה יש לומר דהוי עובר דעובר, עין שם. אמנם באור ירוע הביא בשם ספר המקצועות בשם רבנו חננאל וכן בשם רבוה"ו הגאונים, שמכרך ואחר"כך נוטל ידיו ואלא שאחר"כך הביא שם דעת רבנו תם שמכרך רק אחר"כך, עין שם, וכדעת ספר המקצועות משמע גם דעת הרמב"ם שכתב בדיו הסדר, בפרק ח הלכה א: מכרך על נטילת ידים ונוטל ידיו, וכן בהלכה ו שם: מכרך על נטילת ידים ונוטל ידיו שניה, ומשמע מלשוננו כפשוטה דמכרך ואחר"כך נוטל ידיו, ועל"כ מסתברא דהדין עם הבית"יוסף דאין לחמות ביד מי שיכרך לכרך קדם הנטילה אם יודע שידי נקיות, ואף שיזהר שיהא המקום נקי שאראי לכרך שם: * מכרך אחר"כך. עין משנה ברינה מה שכתבנו בשם הפוסקים דאחר ברכת המוציא שוב אין מכרך, וכתבו השעם, דעקר הנטילה משום אכילה, וכיון דכבר התחיל לאכל כבר אין שך ברכת על נטילת ידים ונבשלת"ך ערוך הגר"ז משמע שדעתו דאפלו לא אכל עדין. ונראה שאם שכח וברך המוציא קדם הנגוב שיוכל לכרך גם אחר"כך, כיון שלא נגמר הנטילה לגמרי⁶⁵, והואוכל בלא נגוב כאלו אוכל לחם טמא, וכן מוכח לקמן בסימן קסו סעיף ז, ואף דשם מירי כששמע ברכת המוציא מאחר, הלא קמא לן דשומע כעונה: * כאלו אוכל לחם טמא. עין משנה ברוחה מה שכתבנו בשם רש"ל. ודע דכפרוש ר"ח בסוטה שם פרש כפשוטו דהוא משום טמאה ממש, אבל לא כמו שכתב הבית"יוסף דהמים טמאים הם, אלא משום דמכשירין לטמאה, ונה לישנו: שהמים מכשירים האכלים והפרות לטמאה, ואם לא יגב ידיו בטוב, תצא

משנה ברוחה

מכל מקום לכתחלה טוב יותר שלא יעשה בשביל זה, דהוא על-מנת לקבל פס, אלא (מ) יעשה הכל לכבוד השם יתברך והשכר ממלא יבוא. ומי שזוהר בזה ואינו מתעשר, הוא מפני שמעשיו מעבדין [אחרונים]: י"א (לט) עובר לַעֲשִׂיתָן. קדם וסמוך להעשה [מרש"י]: (מ) דַּפְעָמִים שְׁאִין יָדָיו נְקִיּוֹת. כגון שיצא מבית הפסא (מח) או שנגע במקומות המכסות בגופו, שאינו ראוי לכרך קדם שנטל ידיו, ומפני זה נהגו (מנ) בכל הנטילות לכרך אחר הנטילה: (מא) מים שניים. הבית"יוסף הביא זאת בשם רבנו ירחם שכתב שכן נהגו רבותי, ובשבלי"לקט הביא בשם רבנו מאיר ז"ל שנהג לכרך אחר הנטילה וקדם הנגוב, ובדלקמה, וכן נהגו העולם: (מב) שגם הנגוב וכו'. הוא טעם אחר לאחור הברכה, דגם אחר הנטילה חשיב עוד עובר לצשיתן, דגמר הנטילה הוא הנגוב⁶⁶, ובדלקמה בסעיף יב: (מג) ומקרי עובר לַעֲשִׂיתָן. ואף בשופך רביעית בכת"אחת, דלדעת המחבר אין צריך נגוב קלל בדלקמה, מכל מקום לא פלוג⁶⁷ [מ"א ושי"א]: (מד) מכרך אחר"כך. והינו (מנ) לפי טעם הראשון שכתב המחבר, דלא דמי לשאר ברכות שעל מצוה דקמא לן שאם לא בנה מתחלה שוב אינו מכרך אחר"כך דהואיל ואדחי אדחי, דשאני וכן שלא הנה ראוי לכרך במקום משום שפעמים שאין ידיו נקיות, ולכן אף אם כבר נגב ידיו (מז) יוכל לכרך עוד, אבל אם כבר ברך המוציא, כתבו הפוסקים דשוב אינו מכרך על נטילת ידים. ונהג הט"ו מחמיר אף לאחר הנגוב ששוב לא יכרך⁶⁸, ואף דלמעשה אין לנהג כן⁶⁹, דרבו האחרונים שפסקימים עם הרמ"א, מכל מקום לכתחלה יש לזהר בזה מאד, ועל"כ יש לזהר בזה שנהגין איזה אנשים שאומרים ישאו ידיכם⁶⁹, וממשיכין הדבר מלומר על נטילת ידים עד לאחר הנגוב, שלא כדיו עושין כן: י"ב (מה) לחם טמא. כתב הבית"יוסף, דהינו משום הראשונים ששופף על ידיו טמאים הם, שנטמאו מחמת ידיו, פדלקמן בסימן קסב, ואף דשופף מים שניים לטהר המים, כדאיתא שם, מכל מקום לכתחלה צריך להעביר את הראשונים לגמרי על-ידי נגוב⁶⁶. ורש"ל כתב, דעקר הנגוב הוא משום נקיות, דכשנידיו לחים ממי (הנגוב) [הנטילה] יש בו משום מאוס⁶⁷, וכן מוכח ברש"י סוטה דף ד. כתב המגן אברהם בשם התשפ"ז: לא יגב ידיו בחלוקו, שקשה לשכחה: ועין בפרי"מגדים שנסתפק אם דרוקא חלוקו או כל בגדיו במשמע: י"ג (מו) בלא נגוב וכו'. כן איתא בתוספתא, וכתב הבית"יוסף דהשעם הוא, משום דבמטביל אין כאן מים טמאים קלל ולכן אין צריך נגוב, ולמד מזה דהוא הדין בשופך רביעית בכת"אחת על שתי ידיו או על כל יד יוד בפני עצמו, דקמא לן נמי דהמים טהורים הם ופדלקמן בסימן קסב, אין צריך נגוב. ורש"ל חולק על זה, דסבירא לה דעקר הנגוב שתקנו הוא משום מאוס וכנ"ל, ואם כן מה לי רביעית בכת"אחת או לא, ורק במטביל אין צריך נגוב, ונטילת ידים הוא כעין טהרה דאורייתא של טבילת הגוף, ושם בודאי אין צריך נגוב, ולכן גם בטבילת ידים לא תקנו בו נגוב⁶⁸, וכדבריו כתב גם הב"ח בסימן קסה וכן הסכימו שאר אחרונים. ואף במטביל דאין צריך נגוב מן הדין, כתב המגן אברהם דמי שדעתו קצה עליו יש בו משום מאוס וצריך נגוב:

א (א) בקלי. דאסמכיהו רבנן על (ב) מי חטאת או על קדוש ידים ורגלים במקדש דבצי כלי: (ב) וכל הכלים כשרים. הינו (ג) בין של עץ או עצם או זכוכית, וכן כלי"עור שמיחדין לקבל משה, ובדלקמן בסעיף ד, עין שם: (ג) אפלו וכו'. הינו, אף דכל אלו

שער הצינן

(מ) אליה רבה משל"ה: (מח) פרי"מגדים: (מט) כגון לתפלה [תוס' פסחים ז' ע"ב]: (מג) הגר"א: (מז) מגן אברהם ואליה רבה בשם לחם"מורוד והגר"א, וכן כתב התניא ושבלי"לקט בשם רב חנינא גאון ויש מתיבא. ויוכל לכרך מזה השעם קדם ברכת המוציא [וכן כתב הגר"ז ודרד"ה סיים], ודלא כט"ו שנתקשה בזה: (נ) הינו קדוש מי חטאת באפר פרה דבעינן כלי, דכתיב מים חיים אל כלי: (נ) ר"ש: